

Sygn. akt II PSK 128/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa R. S. S.
przeciwko N. SA w W.
o wynagrodzenie za pracę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 września 2021 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 9 grudnia 2019 r., sygn. akt VII Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P., wyrokiem z dnia 9 grudnia 2019 r., sprostował wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 15 kwietnia 2019 r., w ten sposób, że w punkcie 1.1 w miejsce słów: „z ustawowymi odsetkami od 31 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty” wpisał słowa: „z ustawowymi odsetkami od 31 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty”, a w miejsce słów: „za czwarty kwartał 2018 r.” wpisał słowa: „za czwarty kwartał 2008 roku”; w punkcie 1.2 w miejsce słów: „z ustawowymi odsetkami od 1 maja 2009 r. do dnia zapłaty” wpisał słowa: „z ustawowymi odsetkami od 1 maja 2009 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty”; w pozostałej części oddalił apelację.

Spór dotyczył kwestii wynagrodzenia prowizyjnego, premii sprzedażowej wraz z ustawowymi odsetkami od 31 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty. Rozpoznając

apelację Sąd odwoławczy, na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 §1 k.p.c., sprostował oczywistą niedokładność w rubrum zaskarżonego wyroku, co do oznaczenia odsetek, które zostały wskazane w sposób nieprawidłowy przez Sąd pierwszej instancji. Sąd ten uznał, że przy określeniu wysokości odsetek uwzględniono w tym zakresie zmianę z dnia 1 stycznia 2016 r. w brzmieniu art. 481 § 2 k.c., wprowadzoną ustawą z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 r., poz. 1830).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik pozwanej, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał na jej oczywistą zasadność przez naruszenie art. 384 k.p.c. i art. 350 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś ono jest rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa.

Niewątpliwie w pierwszej kolejności należy podkreślić, że w literaturze wskazuje się, że odsetki są wynagrodzeniem za korzystanie z cudzych pieniędzy lub rzeczy zamiennych (tzw. odsetki kapitałowe) albo stanowią rekompensatę za opóźnienie w zapłacie sumy pieniężnej (tzw. odsetki za opóźnienie; zob. M. Lemkowski: *Odsetki cywilnoprawne*, Warszawa 2007, s. 38–39). Odsetki kapitałowe należne są za okres przed terminem wymagalności kapitału, natomiast odsetki za opóźnienie – za okres rozpoczynający się w terminie wymagalności (zob. A. Olejniczak [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz - Zobowiązania*, A. Kidyba (red.), LEX 2014).

W dniu 1 stycznia 2016 r. weszły w życie nowe zasady stosowania i obliczania odsetek w obrocie cywilnoprawnym (zob. ustawa z dnia 9 października

2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1830). Do tego czasu zasady naliczania odsetek kształtowały się w ten sposób, że zgodnie z art. 359 § 2 k.c., jeżeli strony nie uzgodniły wysokości odsetek kapitałowych, należały się odsetki ustawowe, które w myśl art. 359 § 3 k.c. określała Rada Ministrów w drodze rozporządzenia. W przypadku opóźnienia w płatności wierzyciel mógł żądać od dłużnika odszkodowania w formie odsetek obliczonych zgodnie z art. 481 § 2 k.c. - jeżeli strony z góry nie uzgodniły stopy odsetek za opóźnienie, należały się odsetki ustawowe w wysokości określonej zgodnie z art. 359 § 3 k.c. Oznaczało to, że przewidziane (do dnia 1 stycznia 2016 r.) w kodeksie cywilnym stopy odsetek ustawowych kapitałowych oraz odsetek ustawowych za opóźnienie były jednolite.

Nowy mechanizm obliczania odsetek ustawowych jest oparty na stopie referencyjnej NBP. Zgodnie z art. 359 § 2 k.c., gdy strony nie określą wysokości odsetek kapitałowych, należą się odsetki ustawowe równe sumie stopy referencyjnej NBP i 3,5 punktów procentowych. Natomiast w przypadku odsetek za opóźnienie stawka odsetek ustawowych jest wyższa. Zgodnie z art. 481 § 2 k.c. stanowi ona sumę stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych. Tym samym ustawodawca wyraźnie zróżnicował ich wysokość. Uzasadnione to jest ich charakterem. Odsetki kapitałowe, stanowiąc przede wszystkim wynagrodzenie za korzystanie z cudzego kapitału, zgodnie z zawartą umową, są należne za okres sprzed terminu płatności świadczenia głównego (czyli należne za okres przed terminem wymagalności kapitału), natomiast odsetki za opóźnienie (np. art. 481 k.c.) przysługują za czas opóźnienia - stają się wymagalne począwszy od bezskutecznego upływu terminu spełnienia świadczenia głównego i przysługują do momentu zapłaty świadczenia głównego (nie przysługują one za okres sprzed terminu płatności świadczenia głównego).

Jak słusznie podkreśla się w doktrynie, konsekwencją zróżnicowania odsetek ustawowych kapitałowych i odsetek ustawowych za opóźnienie była również konieczność dostosowania innych ustaw szczegółowych, tak aby zapewnić spójność porządku prawnego w tym zakresie. W tych przepisach ustaw szczegółowych, w których mowa jest o odsetkach dotyczących opóźnienia, pojęcie „odsetek ustawowych” zostało zastąpione przez ustawodawcę „odsetkami

ustawowymi za opóźnienie” (zob. P. Sekinda: Nowe zasady stosowania i obliczania odsetek w obrocie cywilnoprawnym, PPH 2016 nr 6, LEX; A. Grajewski: Nowe regulacje dotyczące odsetek, PS 2016 nr 10, LEX).

Podsumowując, wobec dokonanego przez ustawodawcę precyzyjnego rozróżnienia, a także przyjęcia w powyższym zakresie odrębnej regulacji prawnej, obecnie nie może budzić wątpliwości teza, zgodnie z którą, ilekroć w ustawie mowa o odsetkach ustawowych, bez dalszego dookreślenia (w tym zwłaszcza doprecyzowania, że chodzi o odsetki za opóźnienie), należy mieć na względzie jedynie odsetki kapitałowe.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy nie mamy do czynienia z niestarannością przy formułowaniu pozwu w zakresie rodzaju żądanych odsetek, ponieważ powództwo zostało wniesione w dniu 23 grudnia 2014 r. Wyrok Sądu Rejonowego zapadł natomiast w dniu 15 kwietnia 2019 r. Stąd konieczność rozgraniczenia odsetek ustawowych należnych za okres do 31 grudnia 2015 r. i odsetek ustawowych za opóźnienie należnych po tej dacie.

Powód zaś nie może ponosić negatywnych konsekwencji zmian terminologicznych w przepisach, które nastąpiły już po wniesieniu pozwu.

Na marginesie należy dodać, że oczywistość omyłki czy niedokładność orzeczenia (art. 350 k.p.c.) winna być definiowana w okolicznościach danej sprawy, a nie przez nadawanie jej uniwersalnego znaczenia. To co bowiem w danym przypadku jest oczywistą omyłką lub niedokładnością może w okolicznościach faktycznych innej sprawy nie mieć już cech oczywistości. Istotne zatem dla dopuszczalności dokonania sprostowania winno być wystąpienie z jednej strony elementu oczywistości omyłki w danej sprawie, która to oczywistość w okolicznościach danej sprawy winna się łączyć z równoczesnym wystąpieniem „bezalternatywności” dla brzmienia orzeczenia po sprostowaniu. Inaczej rzecz ujmując, orzeczenie nabiera sensu w dotkniętej omyłką części dopiero w wyniku sprostowania, a sposób sprostowania nie daje możliwości alternatywnych (zob. M. Szymanowski: Granice sprostowania orzeczenia w postępowaniu cywilnym, skutki ich przekroczenia, próba nowego spojrzenia, Radca Prawny. Zeszyty naukowe 2018 Nr 1 (14), s. 98)

Wynikający z art. 384 k.p.c. zakaz *reformationis in peius* dotyczy zakazu zmiany na niekorzyść strony skarżącej orzeczenia co do istoty sprawy (merytorycznego), a więc gdy uchylene lub zmiana wyroku sądu pierwszej instancji prowadzi do wydania mniej korzystnego dla skarżącego orzeczenia merytorycznego. Z sytuacją taką nie mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. Należy zauważyć, że art. 384 k.p.c. nie może stanowić przeszkody dla sądu drugiej instancji do naprawienia błędów sądu pierwszej instancji, zwłaszcza gdy „naprawa” błędów polega w istocie na wyeliminowaniu wątpliwości prawnych i niepewności prawnej, a nie na zmianie merytorycznej rozstrzygnięcia. W świetle okoliczności faktycznych sprawy, które nie budziły wątpliwości sądów, pozwany był bowiem zobowiązany do zapłaty ustawowych odsetek (za opóźnienie) w realizacji zapłaty żadanego przez powoda wynagrodzenia prowizyjnego i premii sprzedażowej. Taki obowiązek pozwanego został jednak wadliwie zredagowany, ponieważ nie uwzględnił zmiany stanu prawnego w zakresie treści art. 359 k.c. i 481 k.c. Błąd, jaki popełnił sąd pierwszej instancji, został naprawiony przez sąd drugiej instancji, który wprowadzając taką zmianę, nie pogorszył w istocie sytuacji pozwanego, a jedynie usunął wątpliwości, które wyrok Sądu Rejonowego mógł wywoływać.

Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, że skarżący nie wykazał, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach procesu, bowiem nie stanowi odpowiedzi na skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności. W konsekwencji, nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, LEX nr 1167468).